

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри макроекономіки та державного управління, доктора економічних наук, професора **Малого Івана Йосиповича** на дисертаційну роботу **Приймак Зоряни Василівни** на тему **“Функціональний розподіл доходів в економіці України”**, подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

В умовах трансформаційних перетворень економіки України особливої ваги набуває розробка теоретичного обґрунтування суперечливих та соціально напружених процесів реформування системи розподілу національного доходу. Актуальність теми обумовлена тим, що для розвинених країн за умов без кризового економічного розвитку система розподілу доходів не перебуває в координатах постійної трансформації, тоді як для пострадянських економік розподільний її елемент знаходиться, як засвідчує 24-х річна новітня історія України, під постійним пресингом безкінечних змін. Означена тема набуває особливої ваги сьогодні, коли український уряд вимушений мобілізувати значну частину фінансових ресурсів на забезпечення захисту територіальної цілісності та національної безпеки країни.

Окрім цього, незавершеність реформування прав власності на землю, відсутність у роботодавців соціальної відповідальності в системі трудових відносин, лихварський банківського капіталу та фінансової олігархії та злодійська псевдо підприємницька діяльність бізнесу повністю деформували в Україні систему функціонально-факторіального розподілу доходів, яка в розвинених країнах є фундаментом функціонування ринку. Якраз необхідність у поглибленні дослідження проблеми розподілу національного доходу між власниками факторів виробництва зумовлює актуальність дисертаційної роботи Приймак З. В. на тему “Функціональний розподіл доходів в економіці України”. Таким чином, запропонована тема є актуальною як з точки зору поглиблення теоретико-методологічних підходів

до аналізу трансформації пострадянських країн, так і потреб вдосконалення соціально-економічних перетворень, що відбуваються в Україні.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається аналітичним узагальненням та критичним опрацюванням значної кількості наукових праць з дослідження системи розподілу а також виваженою верифікацією отриманих наукових результатів стосовно оцінки збалансованості ринків праці та капіталу в постсоціалістичних країнах. Використання дисертантом сучасного теоретико-методологічного, методичного та інформаційного забезпечення зумовило належну обґрунтованість результатів дослідження, посиливши переконливість отриманих висновків. Для опису складних явищ та процесів на першому етапі пізнання їх сутності використовувалися метод сходження від абстрактного до конкретного, метод компаративного аналізу, кореляційного аналізу та модель Коба-Дугласа. Особливої уваги заслуговує використання сучасних програмно-технічних засобів, які дієво застосовані автором для дослідження нерівномірності та несправедливості розподілу доходів між працею та капіталом в Україні та Польщі..

При оцінюванні ефективності державної фіскальної політики використано теорію виробничо-інституційних функцій, а також алгебраїчний метод розрахунку критичних точок податкового тягаря через визначення точок Лафера першого і другого роду.

Обґрунтованість отриманих висновків та розроблених пропозицій дисертаційної роботи Приймак З. В. підтверджується також їх успішною апробацією на міжнародних, загальнонаціональних і регіональних конференціях, а також на щорічних звітних наукових конференціях викладачів та аспірантів економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Опубліковані праці розкривають основні положення дисертації. Це стосується й автореферату, в якому у повному обсязі відображено основні результати проведеного дослідження.

Ознайомлення зі змістом дисертації та авторефератом здобувача, опублікованими науковими працями, дозволяє зробити висновок, згідно з яким основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, одержані та сформульовані З.В.Приймак самостійно і відображають особистий внесок автора в поглиблення теоретичних та практичних аспектів функціонування системи розподілу доходів в економіці України.

Новизна основних наукових положень, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна роботи чітко окреслена сформульованими метою та завданнями дослідження, яких дисертанту вдалося досягти, спираючись на принципи системного підходу, компаративного аналізу та професійного використання економіко-математичних методів в дослідженні функціонального розподілу доходів. Узагальнення наукових результатів дисертаційної роботи призводить до виокремлення найсуттєвіших елементів наукової новизни проведеного дослідження, спрямованого на обґрунтування напрямів корекції інституційного забезпечення та стабільності макроекономічного середовища задля реалізації принципів справедливості та ефективності в системі розподілу доходів в економіці України.

Предметне вивчення дисертаційної роботи, опублікованих автором наукових праць та автореферату дозволяє зробити наступні висновки стосовно наукової новизни:

1) на основі критичного аналізу наукових поглядів вітчизняних та іноземних вчених, дослідження особливостей сучасних трансформаційних процесів доповнено концепцією розподільних відносин, яка ґрунтується на інституційному підході до вивчення функціонального розподілу доходів, що дало змогу узагальнити теоретичні положення цього розподілу і побудувати теоретичну модель його дослідження (с. 19-22, 107-120);

2) завдяки професійному опануванню екопометричних методів та моделі Коба-Дугласа автором проведено конкретні розрахунки динамічного зміщення рівноважних цін на ринках праці та капіталу, що дало змогу

побудувати регресійні рівняння залежності темпів зростання заробітної плати від темпів зростання ВВП (с. 77-84) та виявити частку кожного цього фактору як у виробництві ВВП та у розподілі доходу;

3) проведено макроекономічний аналіз динаміки різних форм заробітної плати на основі статистичних даних економіки України та інших країн, розглянуто нові чинники впливу на номінальну та реальну заробітну (с. 74-90), до яких слід віднести технологічні зміни, глобалізацію, фінансіалізацію та інститут держави;

4) оцінено відхилення фактичних цін праці і капіталу від рівноважних у господарських системах пострадянських країн, що дало змогу обчислити величину цього відхилення та виявити рівень несправедливості розподілу доходів між капіталом та найманою працею (с. 95-107);

5) зроблена спроба оцінити вплив інституційних чинників на ринкову рівновагу цін на фактори виробництва (капітал і працю) та розподіл доходів, виявити якою мірою держава підтримує ефективне функціонування усієї системи інститутів і соціальної інфраструктури за отриману у вигляді податків плату за свої послуги (с. 120-124);

6) удосконалено функціональну модель залежності податкових надходжень до державного бюджету від сукупної податкової ставки, у якій на відміну від існуючих введений додатковий показник степеня податкової ставки, що дає можливість урахувати зміну траєкторії кривої Лафера, яка відображається цією функцією і точніше оцінювати впливи державних інститутів на функціональний розподіл доходів (с. 137-139);

7) поглиблено підхід до оцінювання ефективності державної фіскальної політики, який використовує алгебраїчний метод розрахунку критичних точок податкового тягаря через визначення точок Лафера першого і другого роду, що дало підстави для висновку про завищене податкове навантаження у вітчизняній економіці (с. 142-147);

9) на основі ґрунтового аналізу світового досвіду поліпшення функціонального розподілу доходів, розширено уявлення про можливість і

форми його застосування в Україні, що дасть змогу удосконалити розподіл національного доходу в Україні (с. 149-172).

Сформульовані у дисертаційній роботі наукові положення, висновки ґрунтуються на критичному переосмисленні існуючих наукових результатів з проблематики дослідження, є результатом удосконалення та подальшого розвитку теоретичних і прикладних засад вивчення соціально-економічної ефективності особистого розподілу доходів, а основні наукові результати, які виносяться на захист, становлять наукову новизну і мають теоретичне і практичне значення.

Повнота викладу положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Основні положення та найважливіші результати дисертаційного дослідження опубліковані у 22-х наукових працях, з них 2 – у іноземних періодичних виданнях, 1 – у іноземній колективній монографії, 11 – у збірниках матеріалів конференцій, 8 – у наукових фахових виданнях, одне з яких входить до міжнародних наукометричних баз даних. Ознайомлення з тематикою публікацій Приймак З. В. у фахових та інших наукових виданнях загальним обсягом 5,82 др.арк. дає підстави стверджувати, що вони цілісно відображають зміст дисертації.

Зміст автореферату стисло розкриває основні положення, висновки та розроблені в дисертації науково-практичні рекомендації, і не містить важливих наукових положень, яких немає у дисертації.

Наукове та практичне значення отриманих результатів. Наукові результати, отримані Приймак З. В., щодо функціонального розподілу доходів в економіці України є належним внеском в економічну теорію та практику оцінки соціально-економічного розвитку країни, регіону. Авторський підхід до комплексної оцінки функціонального розподілу доходів є цікавим та має прикладне значення.

Практичне значення дисертації полягає у розробленні рекомендацій щодо оптимізації функціонального розподілу доходів та підвищення рівня

життя населення в Україні. Отримані в роботі теоретичні і прикладні положення, можуть бути враховані і використані державними органами у процесі формування макроекономічної політики та розробленні заходів щодо поліпшення розподілу національного доходу між власниками факторів виробництва у нашій країні.

Отримані в процесі дослідження результати впровадженні у навчальний процес на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка, зокрема при викладанні дисциплін «Політична економія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Державне регулювання економіки», «Міжнародний економічний аналіз» (довідка № 4262-Н від 23.09.2015 р.)

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Недоліки, зауваження та побажання. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Приймак З. В., необхідно висловити низку критичних зауважень, вказати на окремі недоліки та дискусійні положення.

1. Розглядаючи в параграфі 1.1 (с. 15-18) еволюцію теорії співвідношення між доходами та факторами виробництва, автор правильно вказує, що сучасній економіці притаманна шестифакторна модель функціонального розподілу суспільного продукту, складовими елементами якої виступають земля, праця, капітал, підприємництво, держава та інформація. Однак, в подальших дослідженнях основна увага автора зосереджена на таких факторах виробництва як праця, капітал і держава. Доцільно було б більше уваги приділити підприємництву та інформації, завдяки яким дуже активно розширюється на сьогодні частка тіньової економіки та корупція як в Україні так і в інших країнах світу.

2. Відзначаючи доробок автора в частині аналізу впливу держави на систему розподілу доходів (с. 52-53) необхідно мати на увазі що зрілість та результативність інститут держави залежить від таких інститутів як ментальність, історична пам'ять, культура, традицій, що ускладнює процес

дослідження в частині розробки конкретних рекомендацій з вдосконалення державного регулювання функціонального розподілу в економіці України.

3. Потребують теоретичного уточнення єдностей та відмінностей між механізмами функціонального розподілу та перерозподілу доходів. Можна погодитись з твердженням автора щодо впливу агрегованої податкової ставки на ВВП держави та обсяги податкових надходжень до бюджету (с. 57-60), але якраз податки є активним інструментом перерозподілу факторіальних доходів, мається на увазі оподаткування заробітної плати, прибутку, дивідендів тощо.

4. У параграфі 2.1 автор приводить побудовані ним моделі взаємозв'язку динаміки ВВП і реальної заробітної плати за 2006-2007, 2008-2009 і 2010-2011 років, які охоплюють до кризовий та після кризовий періоди. Більш детальний аналіз впливу макроекономічних чинників на систему розподілу доходів та темпів росту ВВП дозволив провести більш їх чітке розмежування в ці періоди та на цій основі розробити напрями антикризового регулювання економіки

5. Досліджуючи «Світовий досвід поліпшення функціонального розподілу доходів і перспективи його застосування в Україні» (с. 149-171) автору слід було розширити географію досліджуваних країн, що дозволило б отримати конкретніші результати щодо удосконалення розподілу доходів між факторами виробництва у нашій країні.

6. На деяких рисунках (зокрема, 2.7, 2.8, 2.9) автор не використовує максимально можливого значення, а представляє дані за максимальним розрахованим значенням, що дещо викривляє візуалізацію розрахованих показників.

Загальна оцінка дисертації

В цілому, незважаючи на вказані дискусійні положення, дисертаційна робота Приймак З. В. на тему “Функціональний розподіл доходів в економіці України”, є завершеним самостійним дослідженням, що має комплексний і новаторський характер, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати. Зроблені дисертантом висновки та пропозиції допомогли

розв'язати важливу наукову проблему і є, на наше переконання, вагомим внеском до теорії функціонально-факторіального розподілу доходів. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації та не містить наукових положень і результатів, не отриманих та не обґрунтованих особисто автором у дисертації.

За змістом і оформленням дисертаційна робота і автореферат дисертації Приймак З. В., на тему “Функціональний розподіл доходів в економіці України” відповідають вимогам МОН України до дисертацій, представлених на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (зокрема, пп. 9, 11, 13 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.).

Автор дисертації “Функціональний розподіл доходів в економіці України” Приймак З. В. заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – Економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри макроекономіки та

державного управління

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,

доктор економічних наук, професор

I. Y. Malii
І. Й. Малий

